

ZASADY OCHRONY MAŁOLETNIH W DZIEŁACH PROWADZONYCH PRZEZ PALLOTYNÓW PROWINCJI CHRYSUSA KRÓLA

Niniejsze Zasady przeznaczone są do wszystkich członków Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego, księży i braci pallotynów oraz osób współpracujących z pallotynami w duszpasterskich dziełach.

Każda placówka edukacyjna czy opiekuńczo-wychowawcza prowadzona przez pallotynów, która w ramach swojej działalności statutowej podejmuje opiekę nad dziećmi, młodzieżą lub osobami niepełnosprawnymi, winna opracować własny kodeks procedur i zachowań, który będzie koniecznym uszczegółowieniem niniejszych Zasad.

***

I - DEKLARACJA WSTĘPNA:

Jako członkowie Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w naszym życiu, postępowaniu z innymi i rozwiązywaniu wszelkiego typu konfliktów opieramy się na zasadach Ewangelii, traktując z należnym szacunkiem wszystkich ludzi, w pierwszym rzędzie tych, z którymi mamy bezpośredni kontakt: osoby powierzone naszej duszpasterskiej trosce, wszystkich uczestniczących w apostołskich dziełach oraz naszych współpracowników.

W sposób szczególny zasady te stosujemy wobec najsłabszych, w tym dzieci. Jednoznacznie potępiamy jako sprzeczne z zasadami życia społecznego, a w szczególności życia chrześcijańskiego wszelkie akty przemocy: fizycznej, werbalnej, psychicznej i seksualnej oraz akty wykorzystania seksualnego dokonywane wobec osób powierzonych naszej trosce i pozostających w jakiegokolwiek zależności wobec nas. Akty przemocy uznajemy za ciężkie grzechy, domagające się jednoznacznych reakcji, zaś ze strony winowajcy podjęcia wysiłku pokuty i naprawienia wyrządzonych krzywd.

Z pokorą uznając całe zło tego typu sytuacji i wyrażając ból z powodu słabości tych, którzy są naszymi Współbraćmi, i stosując wszelkie środki mające na celu niedopuszczenie do powtórzenia się takich sytuacji w przyszłości, nie odwracamy się od nich i staramy się okazać im wszelką pomoc, o ile tylko uznając własny grzech, z odpowiedzialnością podejmą się wysiłku nawrócenia. Pomoc tę traktujemy nie tylko jako gest wobec samych zagubionych, ale w równej mierze jako część działalności profilaktycznej, mającej na celu uchronienie innych przed podobnymi zdarzeniami, do jakich mogłoby dojść w przyszłości ze strony osób nie radzących sobie ze złymi skłonnościami.

We wszelkich przypadkach molestowania naszym celem jest doprowadzenie do wyjaśnienia zaistniałej sprawy, ochrona poszkodowanych oraz pomoc ofiarom. W tym celu, nie rezygnując z prawa do obrony (koniecznego np. w sytuacji fałszywych oskarżeń), nie akceptujemy działań połowicznych, mających na celu bagatelizowanie i zatuszowanie sprawy, lecz dążymy do prawdy i w razie potrzeby do ukarania winowajcy i dołożenia wszelkich starań, aby podobne sytuacje nie powtórzyły się

w przyszłości. Odcinamy się też i nie akceptujemy biernego milczenia, a tym bardziej biernego ukrywania sprawców tego typu nadużyć.

W potwierdzonych i udowodnionych przypadkach nadużyć na tle seksualnym stosujemy się do odpowiednich przepisów polskiego Prawa oraz rozporządzeń Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski.

II – NORMY PRAWNE

1. PRAWO KOŚCIELNE do najcięższych przestępstw dokonywanych na tle seksualnym zalicza:

Wykroczenie przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, popełnione przez duchownego z osobą poniżej 18 roku życia albo dorosłą, która trwale jest niezdolna do posługiwania się rozumem, tj. jakkolwiek czyn zewnętrzny mający znamiona grzechu ciężkiego w dziedzinie seksualności (art. 6 Norm *De gravioribus delictis*).

Tradycja Kościoła zawsze uważała, że szóste przykazanie obejmuje całość ludzkiej płciowości (KKK 2336), a więc przestępstwem jest nie tylko pełen stosunek seksualny (w jakiegokolwiek formie), ale też: dotykanie intymnych części ciała, zmysłowy pocałunek w usta, masturbacja, doprowadzenie do czynności seksualnej małoletniego z inną osobą, której duchowny miałby się przyglądać, demonstrowanie małoletniemu czynności seksualnych dokonywanych przez osoby trzecie lub nagrań pornograficznych, obnażanie się, prowokowanie lub namawianie do grzechu nieczystego, także przy pomocy e-maila lub SMS-a, fotografowanie lub filmowanie małoletnich w celach pornograficznych, a nawet prowadzenie rozmów na tematy seksualne w sposób erotyzujący. Do przestępstwa nie jest więc konieczny kontakt fizyczny, ale wystarczy czyn dokonany przez telefon czy Internet. Każde działanie sprawcy, niezależnie od czasu trwania, w celu wykorzystania małoletniego dla uzyskania satysfakcji seksualnej już samo w sobie jest przestępstwem;

Nabywanie, przechowywanie albo upowszechnianie obrazów pornograficznych, przedstawiających małoletnich poniżej 14 roku życia, przez duchownego (art. 6 Norm *De gravioribus delictis*); chodzi tu o nabywanie i przechowywanie w jakiegokolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia oraz o wszelkie czynności o charakterze seksualnym: bezpośrednim lub pośrednim, dokonywane z małoletnimi, o których mowa w polskim prawie karnym, w tym także gromadzenie i przechowywanie pornografii dziecięcej. W prawie kościelnym granica małoletniości została jednak wyznaczona na 18 lat (inaczej niż w polskim prawie karnym). W przypadkach, gdy ofiarami są osoby, które ukończyły 18 rok życia, ale pozostają trwale niezdolne do posługiwania się rozumem, stosuje się te same przepisy, które odnoszą się do osób małoletnich;

Nakłanianie penitenta do grzechu przeciwko szóstemu przykazaniu (kan. 1387 KPK; art. 4 Norm *De gravioribus delictis*); ze szczególną powagą i surowością traktowane są te przypadki, w których kapłan użył sakramentu pokuty lub wykorzystał inną zależność penitenta, np. w kierownictwie duchowym, do wytypowania ofiary oraz jako pretekst do pierwszego kontaktu, kontynuowanego poza formułą sakramentu pokuty, podczas którego dochodziłoby do jakichkolwiek czynności o charakterze seksualnym, o których mowa w prawie;

Ponadto kan. 1395 Kodeksu Prawa Kanonicznego przewiduje sankcje karne dla duchownych także za inne czyny popełnione w sferze seksualności, niepodlegające specjalnym regulacjom.

PRZEDAwnIENIE według prawa kościelnego następuje po 20 latach od popełnienia przestępstwa, a gdy mamy do czynienia z grzechem przeciwko osobie małoletniej, przedawnienie liczy się od chwili uzyskania przez ofiarę pełnoletniości, a więc następuje w dniu, gdy kończy ona 38 lat. W niektórych przypadkach, rozpatrywanych indywidualnie, Kongregacja Nauki Wiary może zdecydować o niezastosowaniu reguły o przedawnieniu i rozpatrywać je nawet po tym terminie (art. 7 Norm *De gravioribus delictis*).

2. POLSKIE PRAWO KARNE stawia granicę 15 lat, poniżej której – w przypadku jakichkolwiek czynności o charakterze seksualnym – mamy do czynienia z wykorzystaniem seksualnym, które jest traktowane ze szczególną surowością. W takim przypadku nie ma znaczenia zgoda wyrażona przez poszkodowanego, a wszelkie tego typu czynności są zabronione oraz ścigane z urzędu.

W świetle prawa polskiego osoba małoletnia powyżej 15 roku życia może swobodnie decydować o kontaktach seksualnych, jednakże może dochodzić do zmuszania jej do nich lub też do innych czynności o charakterze seksualnym, także przy nadużyciu stosunku zależności formalnej lub duszpasterskiej, co według prawa jest przestępstwem zgodnie z art. 199 kk. Przypadek taki ma miejsce w sytuacji wykorzystywania wszelkich zależności bądź krytycznej sytuacji pokrzywdzonego (pomiędzy dorosłym a małoletnim, ale też pomiędzy dorosłymi) w relacjach: wychowawca–wychowanek, pracodawca–pracownik, przełożony–podwładny, duchowny–penitent.

Nowelizacja Kodeksu Karnego (kk), wprowadziła zmiany w Art. 240, który od tej pory stanowi w skrócie: „Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 200 nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

Czyny określone w cytowanym art. 200 są następujące:

- obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 oraz tzw. inne czynności seksualne,
- prezentowanie małoletnim treści pornograficznych,
- wykonywanie w obecności małoletniego czynności seksualnej,
- rozpowszechnianie treści pornograficznych w sposób umożliwiający małoletniemu poniżej lat 15 zapoznanie się z nimi.

Czyny zabronione, które bezwzględnie należy zgłosić polskim organom ścigania, są zatem następujące:

- zgwałcenie osoby poniżej lat 15 (art. 197 § 3 ust. 2 kk),
- wykorzystanie seksualne osoby upośledzonej umysłowo (art. 198 kk),
- obcowanie seksualne z osobą małoletnią poniżej lat 15 (art. 200 § 1 kk),

- udostępnianie treści pornograficznych małoletniemu poniżej lat 15 (art. 200 § 3–5 kk),
- nawiązywanie przy pomocy sieci teleinformatycznych kontaktu z małoletnim poniżej lat 15 w celu wykorzystania seksualnego (art. 200a kk).

Przedawnienie karalności przestępstw w przypadku, gdy pokrzywdzonym jest małoletni nie może nastąpić wcześniej niż po ukończeniu przez ofiarę 30. roku życia.

Stwierdzenie wiarygodności czynów, o których mowa w art. 240 kk

Art. 240 kk mówi o obowiązku zgłaszania „wiarygodnych informacji”, tj. takich, które u każdego człowieka rozsądnie oceniającego fakty powinny wywołać podejrzenie co do zaistnienia przestępstwa (liczy się tu uzasadnione przekonanie o prawdziwości informacji, jednak osoba, na której ciąży obowiązek zgłoszenia, nie ma uprawnienia do badania prawdziwości powziętej informacji).

W tym celu należy przestrzegać następujących zasad:

- W przypadku oskarżeń przeciwko osobom duchownym podejmowane jest równoczesne dochodzenie wstępne zgodne z Wytocznymi KEP.
- W przypadku, gdy osoba duchowna jest naocznym świadkiem przestępstwa, wówczas jej relacja złożona na piśmie (nawet krótka notatka) jest poświadczeniem faktu i w oparciu o nią podejmuje się działania angażujące organy ścigania.
- Gdy osoba duchowna uzyska informację o popełnieniu przestępstwa od ofiary lub osoby trzeciej, będącej świadkiem zdarzenia, uwiarygodnienie tego faktu następuje przez sporządzenie notatki z rozmowy. Jeśli to możliwe, winna ona być potwierdzona własnoręcznym podpisem przez osobę informującą, ale nie należy tego wymagać od dzieci.

Należy również poinformować daną osobę o prawnym obowiązku zgłaszania takich przypadków organom ścigania oraz ustalić, kto i w jakiej formie tego dokona.

Wszystkie osoby zaangażowane w działalność różnorodnych instytucji kościelnych na terenie pallotyńskiej jurysdykcji muszą mieć świadomość prawnego obowiązku zgłaszania odpowiednim organom państwowym przestępstw przeciwko małoletnim.

Osoby, które zdobędą wiedzę o przestępstwie dokonanym przez duchownego lub inną osobę na terenie dowolnej placówki pallotyńskiej, zobowiązane są zawsze, by niezwłocznie poinformować o tym Przełożonego Prowincjalnego lub jego Delegata ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży, a także podjąć działania zgodne z obowiązującymi procedurami.

KILKA DODATKOWYCH UWAG

1. W przypadkach dotyczących osób duchownych zgłoszenie właściwym organom winno dokonywać się za pośrednictwem kompetentnych prawników współpracujących z Zarządem Prowincjalnym.

2. Podczas gromadzenia i przechowywania danych, poza obowiązkiem rzetelności i dyskrecji, konieczne jest uwzględnienie aktualnych norm prawnych. Po wejściu w życie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych (RODO) należy pamiętać o uwzględnieniu przepisów wewnętrzkościelnych dotyczących ochrony danych osobowych zawartych w Dekrecie ogólnym w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydanym przez Konferencję Episkopatu Polski w dniu 13 marca 2018 r.

3. Sekret powierzony podczas spowiedzi jest objęty absolutną tajemnicą i nie może być złamany (wykroczenie poza ten przepis pociąga konsekwencje przewidziane przez prawo kanoniczne).

4. W tradycji i nauczaniu Kościoła dyskrecji podlega również kierownictwo duchowe, ale należy pamiętać, że w polskim prawie karnym nie jest ono chronione. Ze względu na powagę faktu, należy podjąć wysiłek nakłonienia osoby posiadającej wiedzę o nadużyciu do zgłoszenia tego faktu odpowiednim organom lub zaoferować jej pomoc w konsekwencji przekazania przez nią tej informacji poza forum wewnętrznym.

5. W przypadku niemożności potwierdzenia i uwiarygodnienia informacji o dokonanym czynie, o którym mowa w Art. 240, zaleca się sporządzenie krótkiej notatki z zaznaczeniem faktu niemożności jego zweryfikowania i przekazanie jej do Przełożonego Prowincjalnego.

UWAGA KOŃCOWA

Należy pamiętać, że pomimo jasnych ram czasowych stawianych przez prawo: zarówno karne, jak i kanoniczne, nie istnieje coś, co moglibyśmy nazwać „przedawnieniem medialnym”. Jak pokazuje praktyka, dziennikarskie sensacje odnoszą się często do spraw formalnie przedawnionych. Oczywiście więc rzeczą jest fakt, że sprawiedliwości i zadośćuczynienia można domagać się po latach, podobnie po latach można też zniszczyć dobre imię stowarzyszenia.

Powinno to być dla nas dodatkowym motywem do podejmowania wyzwań związanych z wszelkimi doniesieniami o wykorzystywaniu małoletnich, aby:

- w przypadku potwierdzenia zarzutów móc podjąć realny wysiłek zadośćuczynienia, zanim nie jest za późno;
- w przypadku niepotwierdzenia lub gdy mamy do czynienia z fałszywymi oskarżeniami móc podjąć odpowiednie kroki, mające na celu ochronę dobrego imienia Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego oraz poszczególnych pallotynów.

III – ZASADY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU OTRZYMANIA WIADOMOŚCI O WYKORZYSTANIU SEKSUALNYM

1. Wiadomość o doznanej przez małoletniego krzywdzie może pochodzić z różnych źródeł: nigdy nie wolno jej lekceważyć ani bagatelizować.
2. Fakt zgłoszenia musi zostać udokumentowany sporządzeniem notatki, w której zostanie określone imię i nazwisko zgłaszającego, jego adres pobytu lub zameldowania, wiek, data czynu lub okres w jakim do niego doszło, imię i nazwisko domniemanego sprawcy, zwięzły opis doznanej krzywdy. Taka notatka musi zostać podpisana przez sporządzającego oraz w miarę możliwości przez zgłaszającego.
3. Należy niezwłocznie o zaistniałej sytuacji poinformować Delegata ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży w danej pallotyńskiej Prowincji lub bezpośrednio Przełożonego Wyższego.
4. Zgodnie z art. 240 kk, każdy kto uzyskał wiarygodną wiadomość o popełnieniu wobec małoletniego przestępstwa opisanego w art. 156 kk, art. 197§ 3 lub 4 kk, art. 198 kk i 200 kk, jest zobowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym organ powołany do ścigania przestępstw. Z tego obowiązku zwolniona jest osoba pokrzywdzona, spowiednik oraz ten, kto upewnił się, że sprawa została już zgłoszona organom ścigania.
5. W razie wątpliwości odnośnie tego, czy zgłoszona sytuacja wypełnia znamiona przestępstwa opisane w wyżej wymienionych paragrafach lub odnośnie formy i treści samego zgłoszenia należy niezwłocznie skonsultować się z Delegatem lub Ekspertem Prawnym wskazanym przez Zarząd Prowincjalny.
6. W przypadku, gdy krzywda zostaje ujawniona w trakcie sakramentu pokuty, mając na uwadze absolutną nienaruszalność tajemnicy spowiedzi, należy podjąć próbę nakłonienia penitenta, aby poza forum wewnętrznym ujawnił te fakty osobie trzeciej, posiadającej odpowiednie przygotowanie: może to być Delegat, Duszpasterz lub inna osoba godna zaufania.
7. Jeśli Delegat uzyska wiarygodną wiadomość o popełnieniu wobec małoletniego przestępstwa opisanego w art. 156 kk, art. 197§ 3 lub 4 kk, art. 198 kk i 200 kk, po upewnieniu się, że przestępstwa nikt wcześniej nie zgłosił, przygotowuje odpowiednie zgłoszenie przy pomocy Eksperta Prawnego lub za pośrednictwem pełnomocnika (którym, w miarę możliwości, powinien być Ekspert Prawny), zgodnie z art. 1a Aneksu II do Wytycznych KEP. Także w przypadku innych przestępstw Delegat powinien rozważyć, czy nie należy ich zgłosić do organów ścigania zgodnie z art. 304 kpk.
8. Delegat, po zapoznaniu się ze sprawą, niezwłocznie informuje o niej Przełożonego Prowincjalnego. Zarówno Przełożony Prowincjalny, jak i Delegat mają prawo konsultować się z Ekspertem Prawnym.
9. Jeśli istnieje prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa, Przełożony Prowincjalny rozpoczyna dochodzenie wstępne. Kolejne kroki prowadzone są zgodnie z prawem kanonicznym i polskim prawem karnym. Rozstrzygnięcia, które

zapadną w wyniku przeprowadzonego postępowania kanonicznego powinny uwzględniać rozstrzygnięcia organów państwowych, a także muszą respektować treść prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych oraz innych organów państwa orzekających w danej sprawie.

10. Jeżeli istnieje podejrzenie, iż osobą odpowiedzialną za przemoc lub nadużycie wobec małoletniego jest członek SAC (na podstawie różnorodnych podstaw prawnych i faktycznych), osoba taka będzie odsuwana - na czas procesu wyjaśniającego - od pełnienia obowiązków wymagających bezpośrednich kontaktów z małoletnimi.

11. Jeśli oskarżenia o przemoc lub nadużycie wobec pokrzywdzonego okażą się bezpodstawne, osoba oczyszczona z zarzutów zostanie przywrócona do pełnienia obowiązków. W takim przypadku przedsięwzięte zostaną jednocześnie wszelkie środki, aby bezpodstawne oskarżenie nie odbiło się negatywnie na sytuacji takiej osoby, pod adresem której skierowane zostały bezpodstawne zarzuty.

12. Cała opisana powyżej procedura powinna być interpretowana zgodnie z normami kanonicznymi oraz polskim prawem karnym.

***

IV – ZASADY ROZMOWY Z OSOBĄ UJAWNIAJĄCĄ WYKORZYSTANIE SEKSUALNE LUB INNE NADUŻYCIE;

1. Postępowanie względem ofiary nadużycia seksualnego ze strony osób działających w imieniu przełożonego kościelnego, jak i osoby „pierwszego kontaktu” powinno być zawsze inspirowane poczuciem sprawiedliwości oraz troską o dobro ofiary i o wspólnotę kościelną.

2. Jeżeli pokrzywdzony chce opowiedzieć o swoich przeżyciach (osobiście lub w obecności wybranej przez siebie „osoby wsparcia”), należy wysłuchać go spokojnie i traktować poważnie. Zadawanie pytań jest dopuszczalne tylko w celu uściślenia. Nie wolno zadawać pytań naprowadzających i wtrącających. Nie wolno sugerować własnych słów, używać należy tylko terminów, którymi posługuje się zgłaszający.

3. Nie należy okazywać emocjonalnej reakcji na słowa zgłaszającego.

4. Należy zapewnić pokrzywdzonego, że wyjawiając nadużycie postąpił właściwie.

5. Gdy zgłaszającym jest pokrzywdzony, należy poinformować go, że zostanie uczynione wszystko co możliwe, aby mu pomóc (w zakresie pomocy duchowej i psychologicznej, a razie potrzeby także konsultacji prawnej).

6. Pokrzywdzonego należy zapewnić, iż on nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.

7. Należy zaproponować pokrzywdzonemu towarzyszenie w drodze do osoby, u której uzyska on dalszą pomoc.

8. W czasie rozmowy ze zgłaszającym nie należy wyrażać przypuszczeń, sugestii, stawiać hipotez, nie parafrazować tego, co powiedziała dana osoba, ani nie przedstawiać alternatywnych wyjaśnień.

9. Nie wolno wyrażać opinii i komentarzy na temat domniemanego sprawcy.

10. Nie wolno składać zgłaszającemu żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności.
11. Nie wolno ujawniać szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, która została oskarżona.
12. Należy wyjaśnić pokrzywdzonemu, że tymi informacjami rozmawiający będzie musiał podzielić się z innymi. Pod koniec rozmowy należy poinformować go, o dalszych krokach oraz komu zostaną przekazane uzyskane informacje.
13. Osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku krzywdzenia małoletniego, nie jest upoważniona do wydawania decyzji, czy fakt nadużycia rzeczywiście miał miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.

***

ZASADY PREWENCJI/ZAPOBIEGANIA

ZASADY OGÓLNE

1. Dobro osoby, zwłaszcza małoletniej, jest przedmiotem szczególnej i najwyższej troski Kościoła.
2. Nietykalność cielesna osób małoletnich jest nienaruszalna. Zabrania się stosowania kar cielesnych oraz kar, które nosiłyby znamiona przemocy psychicznej, polegających na np. poniżaniu, upokarzaniu i ośmieszaniu dziecka, stawianiu wymagań i oczekiwań wobec małoletniego, którym nie jest ono w stanie sprostać.
3. Zabrania się zachowań, które kwalifikują się jako dokuczanie, nękanie, szykanowanie, znęcanie, zarówno w sferze psychicznej jak i fizycznej.
4. Każda ingerencja w sferę intymną małoletnich jest zakazana, niezależnie od tego czy ma miejsce na płaszczyźnie werbalnej, czy fizycznej.
5. Należy unikać wszelkiego rodzaju angażowania się w fizyczny kontakt z małoletnim, który może być źle zrozumiany. W relacji do jakiegokolwiek dotyku wobec małoletniego obowiązuje ogólna zasada prymatu braku nad nadmiarem.
6. Nie do zaakceptowania jest werbalne naruszanie dobra małoletnich, w tym zwłaszcza opowiadanie w ich obecności żartów o podtekście seksualnym. W przypadku konieczności podjęcia z małoletnim rozmowy na tematy związane z płciowością należy wykazać się daleko idącą ostrożnością, delikatnością i roztropnością.
7. Należy w każdym działaniu zachować zasadę równego traktowania małoletnich w atmosferze poszanowania ich praw. Przeciwdziałanie naruszeniom zasady równego traktowania polega na stanowczym reagowaniu na przejawy dyskryminacji lub uprzedzeń. Należy także unikać wszelkich zachowań, które mogą zostać odebrane jako faworyzowanie jednego z małoletnich.

8. Nie wolno przekraczać przyjętych wzorców zachowań, poprzez robienie czegoś, na co rodzice (lub opiekunowie prawni/opiekunowie faktyczni) małoletniego by nie pozwolili.

ZASADY SZCZEGÓŁOWE

1. Obowiązuje całkowity i absolutny zakaz przebywania małoletnich w mieszkaniach prywatnych współbraci.

2. Gdy zaistnieje konieczność czy potrzeba duszpasterska indywidualnego spotkania z małoletnim należy zatroszczyć się, aby spotkanie takie nie odbywało się w warunkach całkowitej izolacji. Indywidualnych spotkań z małoletnimi nie wolno w nieroztropny sposób ani przedłużać, ani mnożyć. Pora takich spotkań zawsze powinna być zgodna z dobrem dziecka i dobrymi obyczajami. Należy zatroszczyć się, aby o takich spotkaniach byli informowani właściwi przełożeni jak i rodzice/opiekunowie prawni/opiekunowie faktyczni małoletniego, chyba, że w wyjątkowej sytuacji sprzeciwia się temu dobro dziecka.

3. Wyjątkowym indywidualnym spotkaniem jest sprawowanie sakramentu pokuty. Jeśli zajdzie konieczność sprawowania go poza świątynią (poza konfesjonałem, np. w czasie wakacji czy pielgrzymek), należy dołożyć szczególnych starań, aby wybrane miejsce zapewniało ochronę tajemnicy spowiedzi, a jednocześnie dawało gwarancję zachowania zapisów niniejszego dokumentu.

4. Wizyty w miejscu zamieszkania małoletnich powinny mieć charakter wyjątkowy i zawsze wynikać ze szczególnie uzasadnionej potrzeby uzgodnionej z właściwym przełożonym. Muszą bezwzględnie odbywać się w obecności rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych małoletniego.

5. Wszystkie wycieczki, zarówno jedno- jak i wielodniowe, wyjazdy, turnusy wakacyjne – powinny być starannie planowane i w sposób formalny dokumentowane ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transportu, zakwaterowania, planu dnia oraz bezpieczeństwa.

6. Obowiązującą zasadą doboru osób (animatorów, opiekunów, wolontariuszy, itp.), które w dziełach parafialnych i diecezjalnych sprawują pieczę nad dziećmi i młodzieżą, jest ich weryfikacja w rejestrze prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości na podstawie ustawy z dnia 13 maja 2016 roku o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym.

7. Z zasady nie wolno przewozić małoletnich prywatnym samochodem, zwłaszcza w pojedynkę. Jeśli istnieje wyjątkowo taka konieczność, przewóz małoletnich prywatnym samochodem może odbywać się za uprzednią prośbą ich rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych wyrażoną na piśmie.

8. Pod żadnym pozorem nie wolno częstować małoletnich podopiecznych alkoholem, papierosami, środkami odurzającymi (w tym narkotykami) lub tolerować ich używania. Zabronione jest pozostawanie pod wpływem alkoholu lub środków odurzających przez prowadzących zajęcia lub opiekę nad małoletnimi.

9. Zabrania się noszenia prowokującego stroju, a także wszelkich wypowiedzi, które mogą zostać potraktowane jako komplementowanie lub krytykowanie wyglądu ciał młodocianych. W żadnym wypadku nie wolno wykorzystywać w pracy duszpasterskiej lub katechetycznej materiałów pornograficznych lub zawierających treści obsceniczne.

10. Szczególną ochronę należy zapewnić małoletnim w toaletach, łazienkach, przebieralniach czy szatniach. Zabrania się fotografowania małoletnich w tych miejscach.

11. Nie wolno fotografować małoletnich w przypadku sprzeciwu wyrażonego przez nich lub przez rodzica/opiekuna prawnego/opiekuna faktycznego na wykonanie zdjęć.

12. Dozwołaną formą kontaktu z małoletnimi jest informowanie ich o wydarzeniach czy bieżącym funkcjonowaniu grupy formacyjnej lub parafialnej za pośrednictwem portali społecznościowych.

13. Placówki, które zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do Internetu, są zobowiązane podejmować działania zabezpieczające przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające. Niniejszy punkt nie dotyczy sytuacji, w których wychowankowie korzystają z Internetu poprzez własne urządzenia umożliwiające bezpośredni dostęp do sieci.

14. Każdemu podopiecznemu należy przydzielić indywidualny login i hasło, umożliwiające korzystanie z Internetu na terenie pallotyńskiej placówki oraz poinformować go o konieczności zachowania loginu i hasła w tajemnicy.

15. Należy zapewnić by na wszystkich komputerach na terenie placówki z dostępem do Internetu było zainstalowane i aktualizowane oprogramowanie filtrujące treści internetowe, oprogramowanie monitorujące korzystanie z Internetu, oprogramowanie antywirusowe, oprogramowanie antyspamowe, fire wall.

16. Okresowo należy sprawdzać, czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści ustala się, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzania.

17. W sytuacji opisanej w punkcie 16. pedagog lub psycholog, lub inna upoważniona osoba, przeprowadza z podopiecznym rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie.

18. Korespondencja mailowa oraz za pomocą portali społecznościowych z małoletnimi przesyłana na ich prywatne adresy lub profile, a także komunikacja za pośrednictwem telefonu powinna występować wyłącznie w sytuacjach szczególnych i dotyczących kwestii związanych z funkcjonowaniem danego środowiska lub grupy parafialnej. Informacje wysyłane tą drogą mają pochodzić z oficjalnego adresu mailowego lub profilu albo za pośrednictwem służbowego lub ogólnodostępnego telefonu.

19. Należy wystrzegać się spędzania zbyt dużej ilości czasu z małoletnim, zbyt częstych telefonów do małoletniego czy pisania listów albo wiadomości, mocnego angażowania się w całe życie małoletniego oraz działań zaborczych. Nie należy dawać podarunków specjalnych lub w sekrecie oraz należy wystrzegać się wszelkich zachowań, które mogą zostać uznane za nie mieszczące się w powszechnie przyjmowanych standardach okazywania sympatii podopiecznym lub wychowankom.

Nieprzestrzeganie wymienionych wyżej zasad dotyczących indywidualnych spotkań z małoletnimi traktowane będzie jako naruszenie podstawowych obowiązków duszpasterskich z wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami na gruncie prawa kanonicznego i państwowego.

***

ŹRÓDŁA PRAWNE

1. Kodeks prawa kanonicznego z 1983 roku.
2. List Apostolski Franciszka "Motu Proprio" *Vos estis lux mundi*, 2019.
3. Kongregacja Nauki Wiary, *Normae de gravioribus delictis* z 15.07.2010.
4. Konferencja Episkopatu Polski, Wytyczne dotyczące wstępnego dochodzenia kanonicznego w przypadku oskarżeń duchownych o czyny przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia, 7-8.10.2014 r., wraz z nowelizacją z 6.06.2017r.
5. Konferencja Episkopatu Polski, Prewencja nadużyć seksualnych wobec dzieci i młodzieży i osób niepełnosprawnych w pracy duszpasterskiej i wychowawczej Kościoła w Polsce, 10-11 czerwca 2014 r.
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1600, 2077).
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, 2399).
8. Ustawa z dnia 10 maja 2018 roku o ochronie danych osobowych (Dz. U.z 2018 r. poz. 1000, 1669).
9. Ustawa dnia 13 maja 2016 roku o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 405).

Przy opracowywaniu niniejszych „Zasad ochrony małoletnich w dziełach prowadzonych przez Pallotynów Prowincji Chrystusa Króla” korzystano:

1. Normy i zasady ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej, Kraków 2015,
2. Normy ochrony dzieci i młodzieży oraz zasady praktyk duszpasterskich w Diecezji Warszawsko-Praskiej, Warszawa 2018.
3. Normy i zasady ochrony małoletnich w Ordynariacie Polowym, Warszawa 2018.

4. Ochrona małoletnich w dziełach prowadzonych przez Jezuitów (nowelizacja: listopad 2018).
5. Wytyczne dotyczące ochrony dzieci i młodzieży w Archidiecezji Gnieźnieńskiej, Gniezno 2019.
6. Zasady prewencji i postępowania w pracy duszpasterskiej z osobami małoletnimi w Diecezji Płockiej.

DODATEK

- Wytyczne KEP

KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI

Wytyczne

dotyczące wstępnego dochodzenia kanonicznego w przypadku oskarżeń duchownych o czyny przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia

Kościół jako wspólnota wiernych troszczy się o zbawienie każdego człowieka i dobro wspólne społeczności, wśród której realizuje swoją misję. Ze względu na Chrystusa jest wrażliwy na wszystko, co służy prawdziwemu dobru człowieka i nie jest obojętny na to, co mu zagraża (por. Jan Paweł II, Encyklika „Redemptor hominis”, nr 13).

Zadaniem wszystkich, którzy pełnią posługę we wspólnotach Kościoła, w sposób szczególny biskupów, prezbiterów, diakonów oraz ich współpracowników i współpracowniczek jest pomagać ludziom, którym służą, by w swoim codziennym życiu znaleźli Boga. Podstawową zasadą tej posługi jest poszanowanie godności każdej osoby na wzór Chrystusa Pana. Szczególnym wymogiem tej zasady jest uznanie i respektowanie prawa wszystkich dzieci oraz młodzieży do tego, by były otoczone troską i szacunkiem oraz wzrastały w środowisku bezpiecznym, wolnym od wykorzystania, manipulacji i przemocy.

Każde dziecko, przyjęte z wdzięcznością przez wspólnotę Kościoła jako dar od Boga, jest podmiotem tego niezbywalnego prawa zakorzenionego głęboko w nauczaniu Jezusa. Zobowiązuje to do nieskazitelnie bezinteresownej służby na rzecz duchowego, fizycznego i emocjonalnego rozwoju dzieci i młodzieży oraz wyklucza, aby ktokolwiek z posługujących w Kościele w jakikolwiek sposób naruszał fizyczną lub psychiczną integralność dzieci i młodzieży. Równocześnie zobowiązuje do zaangażowania na rzecz przejrzystości w wyjaśnianiu wszelkich podejrzeń o niewłaściwe zachowania oraz do zapewnienia, że osoby winne naruszeń praw dzieci i młodzieży, niezależnie od pełnionej funkcji lub urzędu, zostaną pociągnięte do odpowiedzialności zgodnie z obowiązującymi normami ustanowionymi przez kompetentną władzę kościelną przy poszanowaniu prawa obowiązującego w Polsce.

Wśród ważnych zadań, które mają na celu zabezpieczenie dobra wspólnego wiernych, w szczególności zaś ochronę dzieci i młodzieży, znajduje się przyjęcie właściwej postawy wobec przypadków nadużyć seksualnych popełnionych przez duchownych wobec osób małoletnich. W nauczaniu Kościoła, w jego praktyce duszpasterskiej i wychowawczej oraz w jego rozstrzygnięciach dyscyplinarnych, bezpieczeństwo dzieci i młodzieży jest jego szczególną troską oraz integralną częścią dobra wspólnego. Kościół pragnie być przykładem stosowania najlepszych praktyk zarówno w ochronie dzieci i młodzieży jak i w odpowiedzi na krzywdy wyrządzone przez duchownych. Jedyną możliwą reakcją Kościoła na bolesne zjawisko wykorzystania seksualnego osób małoletnich jest rzetelne poszukiwanie prawdy

i sprawiedliwości oraz trwanie na ich gruncie. Nadużycia seksualne Kościół uznaje za ciężkie grzechy, domagające się jednoznacznych reakcji także o charakterze dyscyplinarnym wobec osób, którym udowodniono popełnienie takich czynów, podjęcia uzdrawiającego dzieła pokuty, zarówno przez sprawcę, jak i całą wspólnotę Kościoła, naprawienia wyrządzonych krzywd wobec ofiary i wspólnoty oraz dołożenia wszelkich starań, aby podobne sytuacje nie miały miejsca w przyszłości.

Oskarżenia duchownych o czyny przeciwko szóstemu przykazaniu z osobą małoletnią poniżej osiemnastego roku życia mogą również otwierać łatwe pole do nadużyć, z uwagi na wyjątkowe trudności, zarówno w dowodzeniu winy, jak i w wykazaniu niewinności. Kontekstem koniecznym do uwzględnienia w tych sprawach jest ponadto łatwość medialnego wykorzystywania takich faktów, niezależnie od ich udowodnienia lub nie, do podważania autorytetu Kościoła.

Powyższe okoliczności sprawiają, że sami duchowni powinni mieć świadomość wyjątkowości każdej z tych sytuacji. Nie może to jednak powodować jakiegokolwiek chęci ukrywania bądź tuszowania takich faktów. Chodzi tu bowiem o czyn zakazany w porządku moralnym, naruszający nadto porządek dyscyplinarny Kościoła, a także stanowiący przestępstwo w prawie polskim.

W porządku prawnym Kościoła rozstrzygnięcie w sprawach przestępstw seksualnych popełnionych przez duchownych wobec osób niepełnoletnich jest zastrzeżone dla Kongregacji Nauki Wiary (Motu Proprio „Sacramentorum sanctitatis tutela” z 21 maja 2010 r., art. 6 § 1). Do najcięższych przestępstw tego rodzaju prawo Kościoła zalicza:

1° przestępstwo przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, popełnione przez duchownego z niepełnoletnim poniżej osiemnastego roku życia (z niepełnoletnim zrównana jest osoba, która trwale jest niezdolna posługiwać się rozumem);

2° nabywanie albo przechowywanie, lub upowszechnianie w celach satysfakcji seksualnej obrazów pornograficznych, przedstawiających małoletnich poniżej czternastego roku życia, przez duchownego – w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia.

Z zastrzeżeniem prawa Kongregacji Nauki Wiary do uchylenia przedawnienia w indywidualnych przypadkach, przestępstwo przeciwko szóstemu przykazaniu, popełnione przez duchownego z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia, ulega przedawnieniu po upływie dwudziestu lat od dnia, w którym niepełnoletni ukończył osiemnasty rok życia.

Ponadto kan. 1395 Kodeksu Prawa Kanonicznego przewiduje sankcje karne dla duchownych także za inne czyny popełnione w sferze seksualności, nie podlegające specjalnym regulacjom.

Natomiast w rozumieniu prawa polskiego przestępstwo stanowi m.in. obcowanie seksualne z osobą małoletnią poniżej lat piętnastu (art. 200 § 1 kk), udostępnianie treści pornograficznych małoletniemu poniżej lat piętnastu (art. 200 § 3–5 kk), zgwałcenie osoby poniżej lat piętnastu (art. 197 § 3 ust. 2 kk), wykorzystanie seksualne osoby upośledzonej umyślowo (art. 198 kk), wytwarzanie,

rozpowszechnianie i posiadanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego poniżej lat piętnastu (art. 202 § 3-4c kk), nawiązywanie przy pomocy sieci teleinformatycznych kontaktu z małoletnim poniżej lat piętnastu w celu wykorzystania seksualnego (art. 200a kk), a także nadużycie stosunku zależności lub zaufania wobec małoletniego albo w zamian za udzielenie lub obietnicę korzyści majątkowej lub osobistej wobec małoletniego w celu wykorzystania seksualnego (art. 199 kk). Przepęstwa tego typu ścigane są na wniosek osoby pokrzywdzonej bądź z urzędu i ulegają przedawnieniu nie wcześniej niż po ukończeniu przez ofiarę 30 roku życia.

Na podstawie art. 240 kk, każdy mając wiarygodną wiadomość o usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego, określonego w art. 197 § 3 lub 4 kk, art. 198 kk, art. 200 kk ma obowiązek zawiadomienia organów ścigania. Niewypełnienie takiego obowiązku jest zagrożone karą pozbawienia wolności do lat trzech.

Zgodnie z art. 16 Motu Proprio „Sacramentorum sanctitatis tutela”, do zadań ordynariusza (kan. 1717 KPK) lub hierarchy (kan. 1468 KKKW) należy przeprowadzenie wstępnego dochodzenia kanonicznego, którego celem jest potwierdzenie prawdopodobieństwa zaistnienia przestępstwa, czyli zasadności oskarżenia, a w przypadku uzyskania takiego potwierdzenia przekazanie dokumentacji Stolicy Apostolskiej.

W celu przyścia z pomocą osobom, mającym prowadzić wstępne dochodzenie kanoniczne, Konferencja Episkopatu Polski wydała 20 czerwca 2009 roku Wytyczne, które – po uwzględnieniu doświadczeń Kościoła powszechnego z ostatnich kilku lat, a szczególnie Wytycznych Prefekta Kongregacji Nauki Wiary z dnia 16 maja 2011 roku – niniejszym dokumentem zostają na nowo ogłoszone jako obowiązujące w Kościele katolickim w Polsce.

1. Celem wstępnego dochodzenia kanonicznego jest zbadanie faktów i okoliczności oraz poczytalności domniemanego sprawcy czynu przeciwko szóstemu przykazaniu wobec osób niepełnoletnich poniżej osiemnastego roku życia, a także poznanie i formalne opisanie prawdy, przygotowanie właściwej dokumentacji oraz uniemożliwienie ewentualnej kontynuacji przestępstwa (jeżeli zostałyby uprawdopodobnione) i ułatwienie naprawienia zła.

2. Kompetentnym do przyjęcia i prowadzenia sprawy jest właściwy przełożony kościelny, który – zapoznawszy się osobiście ze sprawą – powinien powierzyć jej prowadzenie odpowiedniemu kapłanowi lub powołanej przez siebie komisji.

Osoba oskarżająca może zgłosić się zarówno do przełożonego osoby oskarżanej, jak i – jeśli zachodzi ku temu odpowiednia racja (np. odległość) – do biskupa diecezjalnego swego miejsca zamieszkania. W takiej sytuacji biskup diecezjalny miejsca zamieszkania podejmie stałą współpracę z przełożonym osoby oskarżanej, którego kompetencje pozostają nienaruszone.

3. Ofiarę seksualnego wykorzystania, jak i jej bliskich, należy otoczyć właściwą troską duszpasterską, zapewniając poczucie bezpieczeństwa, wolę życzliwego wysłuchania i przyjęcia prawdy, ułatwienie – jeśli jest taka potrzeba – uzyskania

specjalistycznej pomocy duchowej i psychologicznej, w przekonaniu, że osoba ta, ujawniając swoje cierpienie, również pomaga Kościołowi w uzdrowieniu naruszonego ładu moralnego. Przełożony kościelny powinien okazywać gotowość udzielenia pomocy duchowej i psychologicznej, o czym mowa w Aneksie nr 1 do niniejszego dokumentu nt. pomocy ofiarom.

4. Osobie oskarżającej należy wyraźnie przypomnieć o jej obowiązku złożenia doniesienia do organów ścigania, zgodnie z wszystkimi przepisami prawa polskiego. Jeśli osoba oskarżająca tego jeszcze nie uczyniła, obowiązek ciąży także na przyjmującym zgłoszenie.

5. Pierwszą informację na temat zarzucanego duchownemu czynu należy dokładnie zweryfikować z zachowaniem tajności. Otrzymywane w tego rodzaju sprawie listy, także korespondencja elektroniczna, a szczególnie informacje telefoniczne itp., powinny stanowić jednak podstawę do zaproszenia osoby oskarżającej na bezpośrednią rozmowę, z uwzględnieniem, czy w danej sprawie toczy się postępowanie przed organami państwowymi. Szczegółowe zasady prowadzenia rozmów umieszczone są w Aneksie nr 2 do niniejszego dokumentu nt. procedury postępowania.

6. Na podstawie tak otrzymanej i zweryfikowanej informacji właściwy przełożony rozstrzyga, czy rozpoczynać natychmiast wstępne dochodzenie kanoniczne. Jeśli decyduje o rozpoczęciu wstępnego dochodzenia kanonicznego zleca jego przeprowadzenie odpowiedniemu kapłanowi lub komisji (kan. 1717 KPK).

7. Jeśli ujawnione fakty dotyczyłyby bieżących wydarzeń i wydawały się prawdopodobne, ordynariusz ma prawo do nakazania tego, co jest postanowione w kan. 1722 Kodeksu Prawa Kanonicznego. Jeżeli natomiast ujawnione fakty dotyczyłyby niedalekiej przeszłości i wydawałyby się prawdopodobne, lecz obecnie nie ma bezpośredniego zagrożenia, przełożony rozstrzyga, czy zastosować wobec duchownego środki zapobiegawcze, czy odsunąć go od pracy z dziećmi i młodzieżą do czasu wyjaśnienia sprawy. Jeśli chodzi o oskarżenia o czyny sprzed wielu lat zasada ta powinna być stosowana z zachowaniem odpowiedniej słuszności. W przypadkach tych przełożony powinien zachęcić duchownego do wyrażenia uprzedniej, wyraźnej, świadomej i wolnej zgody na poddanie się specjalistycznej diagnozie, czy też, jeśli byłoby to konieczne, także terapii. Do czasu wyjaśnienia zarzutów duchowny nie może być dopuszczony do posługi ani nie może zostać przeniesiony do pracy w innej diecezji.

8. Gdyby oskarżenie zostało wniesione przeciwko zmarłemu duchownemu, nie należy wszczynać dochodzenia kanonicznego, chyba że zasadnym wydałoby się wyjaśnienie sprawy dla dobra Kościoła. Osobę wnoszącą oskarżenie należy powiadomić o tych okolicznościach.

9. Oskarżony duchowny aż do momentu udowodnienia mu winy korzysta z domniemania niewinności. W żadnym wypadku nie może być pozbawiony prawa do obrony. Należy mu również ułatwić uzyskanie pomocy psychologicznej i prawnej. Gdyby podejrzenia nie zostały potwierdzone, powinno się uczynić wszystko, aby

zostało przywrócone jego dobre imię, które ucierpiało na skutek bezpodstawnego oskarżenia.

10. Zwyczajnym sposobem działania w trakcie wstępnego dochodzenia kanonicznego jest gromadzenie informacji poprzez przesłuchania, zebranie dokumentów, w tym opinii lekarskich i psychologicznych, itp., o czym szczegółowo mówi Aneks nr 2 do niniejszego dokumentu.

11. Po stwierdzeniu wiarygodności oskarżenia właściwy przełożony przekazuje sprawę Kongregacji Nauki Wiary.

12. Za każdym razem, kiedy ordynariusz otrzymuje wiadomość, przynajmniej prawdopodobną, o przestępstwie, przeprowadza dochodzenie wstępne, a następnie, powiadamia o tym Kongregację Nauki Wiary. Kongregacja, jeśli nie zastrzega sobie sprawy z powodu szczególnych okoliczności, poleca ordynariuszowi dalsze postępowanie. Kompetentny przełożony jest zobowiązany poinformować Kongregację także, jeśli z przeprowadzonego dochodzenia wynikałoby, że w oskarżeniu nie istnieje „fumus delicti”. Jeżeli oskarżenia nie znalazły potwierdzenia we wstępnym dochodzeniu kanonicznym, i zostało to potwierdzone przez Kongregację, należy fakt ten stwierdzić na piśmie i zamknąć sprawę, akta natomiast złożyć w tajnym archiwum kurii (kan. 1719 KPK).

13. Wstępne dochodzenie kanoniczne jednoznacznie odróżnia się od postępowania prowadzonego według prawa polskiego. W przypadku gdy toczy się postępowanie prowadzone przez organy państwowe, wstępne dochodzenie kanoniczne winno być prowadzone w zakresie, w jakim to będzie możliwe z uwagi na ograniczenia prawne, wynikające z postępowania organów państwowych.

14. Odpowiedzialność karną oraz cywilną za tego rodzaju przestępstwa ponosi sprawca jako osoba fizyczna.

15. Przełożony kościelny ma obowiązek zapoznania się z rozstrzygnięciami organów państwowych i uwzględnić je w swoich decyzjach.

16. Wszelka dokumentacja wstępnego dochodzenia kanonicznego z zasady przeznaczona jedynie do wewnętrznego użytku Kościoła. Przełożony winien jednak rozważyć, czy dokumentacja ta stanowi podstawę do złożenia odrębnego doniesienia do właściwych organów państwowych, zgodnie z prawem polskim, o ile z treści zgłoszenia nie wynika, że doszło do popełnienia czynu zabronionego opisanego w innych przepisach niż art. 197 § 3 lub 4 kk, art. 198 kk, art. 200 kk, a zawartych w rozdziale XXV tegoż Kodeksu.

17. Mając na uwadze przepisy prawa polskiego, dotyczące złożenia zawiadomienia o przestępstwie organom ścigania, jego treścią nie mogą być w żadnym wypadku wiadomości uzyskane z sakramentalnego forum wewnętrznego (tajemnica spowiedzi). Analogicznie należy traktować wiedzę uzyskaną w ramach kierownictwa duchowego.

18. W sposób analogiczny, *mutatis mutandis*, należy postępować w przypadkach nadużyć przeciwko szóstemu przykazaniu z osobą niepełnoletnią poniżej

osiemnastego roku życia popełnionych przez osoby konsekrowane lub innych świeckich, działających w strukturach Kościoła.

19. W celu zapobiegania nadużyciom, o których mówi ten dokument, należy zadbać o właściwą formację duchownych i kandydatów do stanu duchownego, o czym szerzej mówi Aneks nr 3 do niniejszego dokumentu nt. zasad formacji i profilaktyki tych osób.

Powyższy tekst, przyjęty na mocy uchwały nr 13/366/2014 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 8 października 2014 r., został znowelizowany na mocy uchwały nr 5/376/2017 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2017 r.

Aneks 1: Pomoc Ofiarom

Aneks 2: Procedura postępowania

Aneks 3: Zasady formacji i profilaktyki

Aneks 1 - Pomoc ofiarom

Troska o ofiary nadużyć seksualnych to podstawowy akt sprawiedliwości ze strony wspólnoty Kościoła, odczuwającej ból i wstyd z powodu krzywdy wyrządzonej dzieciom i młodzieży.

Art. 1

Przełożony kościelny, którym jest odpowiednio biskup diecezjalny lub wyższy przełożony zakonny, w związku z uzyskaniem informacji o przypadku nadużycia seksualnego wobec niepełnoletniego, zobowiązany jest do:

- 1) udzielenia pomocy duchowej i psychologicznej ofierze nadużycia seksualnego, a w razie potrzeby także konsultacji prawnej;
- 2) podjęcia działań zmierzających do uniemożliwienia ewentualnej kontynuacji przestępstwa i zapewnienia ofierze poczucia bezpieczeństwa;
- 3) podjęcia działań mających na celu uzdrowienie zaufania i przywrócenie właściwego klimatu dla kontynuacji pracy duszpasterskiej we wspólnotie kościelnej, zranionej niegodnym postępowaniem osoby duchownej.

Art. 2

Duszpasterze winni być gotowi do podejmowania rozmów i spotkań z wiernymi, zwłaszcza w pierwszym okresie po ujawnieniu nadużycia seksualnego, jakie miało miejsce w ich wspólnotach.

W sposób szczególny troską duszpasterską należy objąć dzieci i młodzież.

Art. 3

1. Przełożony kościelny realizuje obowiązek udzielenia pomocy duchowej i psychologicznej oraz konsultacji prawnej ofierze nadużycia seksualnego, działając przez osobę lub komisję, o której mowa w art. 5 ust. 1 Aneksu nr 2. Procedura postępowania.

2. Ofierze należy się informacja, że jej podstawowym prawem jest złożenie doniesienia do organów ścigania, o czym szczegółowo w art. 5 ust. 2 Aneksu nr 2. Procedura postępowania.

3. Postępowanie względem ofiary nadużycia seksualnego ze strony osób działających w imieniu przełożonego kościelnego powinno być zawsze inspirowane poczuciem sprawiedliwości oraz troską o dobro ofiary i o wspólnotę kościelną.

Art. 4

1. Pomoc ofierze nadużycia seksualnego i jej bliskim rozpoczyna się od przyjęcia zgłoszenia o popełnieniu przez duchownego czynu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia.

2. Osoba lub komisja, o której mowa w art. 5 ust. 1 Aneksu nr 2. Procedura postępowania, wskazana do przeprowadzenia rozmowy lub rozmów z osobą albo osobami zgłaszającymi nadużycie seksualne, ma zapewnić maksymalne poczucie bezpieczeństwa, okazać wolę życzliwego wysłuchania i przyjęcia prawdy oraz upewnić w przekonaniu, że osoby, ujawniając swoje cierpienie, pomagają też Kościołowi w przywróceniu naruszonego ładu moralnego.

Art. 5

1. Ofierze nadużycia seksualnego, którą jest osoba niepełnoletnia poniżej osiemnastego roku życia pomoc duchowa i psychologiczna powinna być udzielana w ścisłej współpracy z rodzicami (opiekunami prawnymi), a w przypadku ofiary poniżej 15. roku życia za wyraźną ich zgodą.

2. Ofiary nadużyć, zarówno małoletnie, jak i dorosłe, mają prawo do tego, by przy czynnościach wyjaśniających i procesowych towarzyszyła wybrana przez nich osoba zaufana.

3. Mają także prawo do informacji, jakie środki zapobiegawcze zostały podjęte w odniesieniu do osoby oskarżanej o nadużycia.

Art. 6

Pomoc duchowa i psychologiczna powinna obejmować także osoby z najbliższego otoczenia ofiary nadużycia seksualnego, w szczególności członków rodziny. Ich też należy poinformować, w jaki sposób mogą skorzystać z pomocy duchowej i psychologicznej.

Art. 7

Proponując pomoc psychologiczną, przełożony kościelny może sięgać do specjalistów także spoza struktur związanych z Kościołem katolickim.

*Powyższy tekst został przyjęty
podczas 366. Zebrania Plenarnego KEP,
które odbyło się w Warszawie w dniach 7-8 października 2014 r.*

ANEKS NR 2. - PROCEDURA POSTĘPOWANIA

Wszelkie działania podejmowane przez przełożonego kościelnego, w związku z uzyskaniem informacji o przypadkach nadużycia seksualnego wobec osoby

niepełnoletniej poniżej osiemnastego roku życia, mające na celu zabezpieczenie dobra wspólnego wiernych i dochodzenie do poznania prawdy – powinny odzwierciedlać kodeksową zasadę: *salus animarum suprema lex*.

Ofiarę nadużycia seksualnego należy otoczyć opieką, zgodnie z postanowieniami Aneksu nr 1. Pomoc ofierze.

Oskarżonemu o popełnienie czynu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia przysługuje fundamentalne prawo do obrony, z zachowaniem zasady domniemania niewinności, aż do czasu udowodnienia winy.

Art. 1

W przypadku, kiedy przełożony kościelny, którym jest odpowiednio biskup diecezjalny lub wyższy przełożony zakonny, otrzyma przynajmniej prawdopodobną wiadomość o popełnieniu przez duchownego czynu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia, zobowiązany jest do wszczęcia wstępnego dochodzenia kanonicznego;

Art. 1 a

1. W przypadku, gdy z treści zgłoszenia wynika możliwość popełnienia czynu zabronionego, opisanego w art. 197 § 3 lub 4 kk, art. 198 kk, art. 200 kk, a doniesienie można uznać za wiarygodne, przełożony kościelny zawiadamia za pośrednictwem wyznaczonego pełnomocnika właściwy organ powołany do ścigania przestępstw. Nie ma takiego obowiązku, jeśli przełożony kościelny posiada wiedzę, że organy ścigania zostały powiadomione o czynie zabronionym.

2. Pełnomocnik niezwłocznie dokonuje zawiadomienia organów ścigania w formie pisemnej, podając:

- 1) dane domniemanego sprawcy;
- 2) ogólny opis czynu zabronionego;
- 3) imię i nazwisko domniemanego pokrzywdzonego;
- 4) dane osoby, od której uzyskano informacje.

Pełnomocnik winien uzyskać urzędowe potwierdzenie dokonania zawiadomienia.

4. Jeżeli z treści lub charakteru zgłoszenia wynika w sposób ewidentny, że jest ono niewiarygodne, zawiadomienia organów ścigania należy dokonać niezwłocznie po tym, gdy ewentualnie podjęte wstępne dochodzenie kanoniczne potwierdziło prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego, o którym mowa w art. 197 § 3 lub 4 kk, art. 198 kk, art. 200 kk.

Art. 2

Czynności i działania podejmowane przez przełożonego kościelnego wobec podejrzanego duchownego mogą obejmować:

- 1) odsunięcie od obowiązków wynikających z powierzonych urzędów, posług lub zadań celem uniemożliwienia ewentualnej kontynuacji przestępstwa;

- 2) zapewnienie odpowiedniej opieki psychologiczno-terapeutycznej;
- 3) wskazanie miejsca przebywania i zapewnienie niezbędnych środków materialnych do życia.

Art. 3 Celem wstępnego dochodzenia kanonicznego jest:

- 1) zbadanie faktów i okoliczności;
- 2) sporządzenie dokumentacji.

Art. 4 Wstępne dochodzenie kanoniczne obejmuje:

- 1) przyjęcie zgłoszenia;
- 2) procedurę związaną z badaniem faktów, okoliczności i zbieraniem dowodów;
- 3) procedurę związaną z gromadzeniem dokumentacji.

Art. 5

1. Przełożony kościelny wskazuje odpowiednią osobę lub komisję uprawnioną do przyjęcia zgłoszenia.

2. Przyjmujący zgłoszenie, po życzliwym wysłuchaniu osoby skarżącej, zachowując postanowienia Aneksu nr 1. Pomoc ofierze, winien:

1) zapytać osobę skarżącą, czy zawiadomiła organy ścigania o czynie zabronionym, o którym mowa w art. 197 § 3 i 4, 198 i 200 kk. Odpowiedź powinna być złożona w formie pisemnej i zawierać podpis osoby skarżącej. W przypadku odmowy złożenia podpisu, należy sporządzić notatkę służbową;

2) poinformować osobę skarżącą, w przypadku, gdy takie zgłoszenie nie zostało dokonane, o obowiązku złożenia zawiadomienia do organów ścigania; należy również poinformować osobę skarżącą, że władza kościelna dokona takiego zawiadomienia, o ile organy ścigania nie mają jeszcze wiedzy o czynie zabronionym;

3) wyjaśnić, że postępowanie kanoniczne ma charakter wewnątrzkościelny.

3. Osoba składająca zgłoszenie, po uzyskaniu informacji, o których mowa w ust. 2, powinna sformułować zgłoszenie na piśmie. Jeżeli tego nie uczyni, podstawą do podjęcia dalszych czynności staje się protokół z odbytej rozmowy, podpisany w miarę możliwości przez wszystkich jej uczestników.

4. W przypadku, gdy zgłoszenie dotyczy osoby poniżej 15 roku życia, osoba pokrzywdzona może być przesłuchiwana tylko za zgodą rodziców i w obecności psychologa. Jeżeli zaś zgłoszenie odnosi się do osoby pomiędzy 15 a 18 rokiem życia, osoba pokrzywdzona powinna być przesłuchiwana w obecności psychologa.

5. Po rozmowie, o której w ust. 4, do podjęcia kolejnych czynności potrzebna jest opinia biegłego psychologa.

6. Skreślony

Art. 6

W celu uzyskania niezbędnych informacji, dotyczących domniemanego przestępstwa, przełożony kościelny, działając poprzez osobę lub komisję, o których mowa w art. 5 ust. 1, powinien podjąć niezbędne czynności, zmierzające do zbadania okoliczności i zebrania dowodów. Mogą nimi być:

- 1) wezwanie duchownego i przesłuchanie go w siedzibie kurii;
- 2) przesłuchanie osób posiadających wiedzę na temat domniemanego przestępstwa;
- 3) przeprowadzenie wizji lokalnej.

Art. 7

1. W celu przeprowadzenia procedury kanonicznej niezbędne jest zgromadzenie i opracowanie następujących dokumentów:

- 1) sformułowanego na piśmie zgłoszenia lub protokołu, o którym mowa w art. 5 ust. 3;
- 2) protokołu odbytej rozmowy, o którym mowa w art. 5 ust. 4;
- 3) protokołu przeprowadzonej rozmowy z duchownym;
- 4) protokołu przeprowadzonej wizji lokalnej;
- 5) protokołów rozmów z osobami posiadającymi wiedzę na ten temat;
- 6) opinii biegłego;
- 7) wszelkich innych dokumentów, zarówno publicznych, jak i prywatnych, które wydają się pożyteczne do rozpoznania sprawy.

2. Dokumenty opracowane na okoliczność prowadzonej procedury kanonicznej należy przechowywać w archiwum tajnym kurii biskupiej.

Art. 8

1. Po zakończeniu wstępnego dochodzenia kanonicznego, w którego wyniku stwierdzono wiarygodność zgłoszenia, o którym mowa w art. 5 ust. 3, przełożony kościelny przekazuje sprawę do Kongregacji Nauki Wiary.

2. Po zakończeniu wstępnego dochodzenia kanonicznego, w którego wyniku nie stwierdzono wiarygodności zgłoszenia, o którym mowa w art. 5 ust. 3, przełożony kościelny zobowiązany jest przywrócić niesłusznie podejrzanego duchownego w obowiązkach i czynnościach, w których został zawieszony i uczynić wszystko, aby przywrócić mu utracone dobre imię.

Art. 9

W przypadku zatrzymania lub podjęcia przez sąd decyzji o zastosowaniu wobec duchownego tymczasowego aresztowania lub innego środka zapobiegawczego, w związku z postawieniem zarzutu popełnienia czynu opisanego w rozdziale XXV Kodeksu karnego – przełożony kościelny powinien powiadomić o tym fakcie Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski.

Art. 10

We wszystkich przypadkach informacji dla mediów udziela wyłącznie rzecznik prasowy lub inna osoba wyznaczona przez przełożonego kościelnego.

Powyższy tekst, przyjęty na mocy uchwały nr 13/366/2014 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 8 października 2014 r., został znowelizowany na mocy uchwały nr 5/376/2017 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2017 r.

ANEKS NR 3. - ZASADY FORMACJI I PROFILAKTYKI

Fundamentem formacji do kapłaństwa lub życia zakonnego jest budowanie osobistej relacji z Bogiem. W formacji nie może zabraknąć właściwego traktowania i przeżywania sfery seksualnej oraz umiejętnego przygotowania do życia w czystości i celibacie. Niezbędna jest współpraca kandydata z kierownikiem duchowym, spowiednikiem i przełożonymi. Szczególnym zadaniem formatorów jest ukazywanie, przy pomocy różnorodnych form i środków, pozytywnego wymiaru sfery seksualnej, niezbędnego w dojrzałym budowaniu relacji międzyludzkich. Kształtowanie właściwej tożsamości seksualnej powinno dokonywać się przez świadomą akceptację tej sfery i ukierunkowanie jej na głębszą integrację ze sferą emocjonalną i duchową. W przekazie formatorów powinno akcentować się wartości życia w czystości i celibacie jako radosnego daru z siebie, składanego Bogu i ludziom.

I. Zasady formacji

Art. 1

Przed dopuszczeniem kandydata do święceń lub profesji zakonnej, przełożeni są zobowiązani do zbadania zdadności kandydata, zawsze z poszanowaniem prywatności osoby.

Art. 2

1. Droga rozeznania ewentualnych trudności w sferze seksualnej powinna rozpoczynać się w momencie przyjmowania kandydata do seminarium lub zakonu.
2. Zgłaszający się kandydat do seminarium lub zakonu powinien przejść stosowne badanie psychologiczne oraz pogłębiony wywiad, który pozwoli formatorom zorientować się co do poziomu dojrzałości seksualnej oraz występowania ewentualnych zaburzeń. Badania takie powinien przeprowadzić psycholog respektujący antropologię chrześcijańską.
3. W celu dokonania właściwej oceny osobowości kandydata biegły winien przeprowadzić badanie zarówno w formie wywiadu, jak i poprzez test, zawsze za uprzednią, wyraźną, świadomą i dobrowolną zgodą kandydata.
4. Tematyka dojrzałości w sferze seksualnej kandydata do kapłaństwa lub życia zakonnego powinna znaleźć swoje miejsce w rozmowach prowadzonych przez formatorów, zwłaszcza ojców duchownych, którzy uczestniczą w procesie przyjmowania kandydatów do seminarium lub zakonu. Ojcowie duchowni

i spowiednicy nie mogą wyrażać swojej opinii o kandydacie na forum zewnętrznym.

5. W przypadku występowania u kandydata do kapłaństwa lub życia zakonnego wyraźnych braków w dojrzałości seksualnej, zadaniem przełożonych jest rozpoznanie i ocena występujących trudności.
6. Do seminarium duchownego lub instytutu zakonnego nie należy przyjmować kandydata, u którego stwierdzono występowanie zaburzeń w sferze seksualnej, w tym głęboko zakorzonej orientacji homoseksualnej.

Art. 3

1. Przedmiotem wykładów i konferencji dla przygotowujących się do kapłaństwa lub życia zakonnego powinna być tematyka związana z kształtowaniem dojrzałej seksualności. Należy ją uwzględnić również w kierownictwie duchowym oraz w innych działaniach służących rozwojowi życia duchowego.
2. Kandydaci do kapłaństwa lub życia zakonnego powinni otrzymać konieczną wiedzę w zakresie odpowiedzialności, na forum kościelnym i państwowym, za przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, w szczególności popełnione z osobami niepełnoletnimi, a także w zakresie obowiązujących procedur przewidzianych w prawie powszechnym i w prawie lokalnym w odniesieniu do kontaktu z ofiarami nadużyć seksualnych, popełnionych przez duchownych.

Art. 4

1. Skuteczna prewencja w zakresie popełniania przestępstw seksualnych przez osoby duchowne swym zasięgiem powinna obejmować grupę formatorów.
2. Ewentualne nadużycia, nawet najmniejsze, w sferze seksualnej popełnione przez formatorów seminaryjnych lub zakonnych winny skłaniać ich przełożonych do szybkiej interwencji, łącznie, gdy zachodzi tego potrzeba, z odsunięciem od pełnienia funkcji.

Art. 5

1. Duszpasterze pracujący z dziećmi i młodzieżą powinni być przeszkoleni do profesjonalnego kontaktu z tymi grupami.
2. W ramach konferencji i spotkań dla księży i osób konsekrowanych katechizujących powinno się ich uwrażliwiać na wszelkiego rodzaju nadużycia seksualne, które mogą być popełnione w stosunku do niepełnoletnich.

II. Zasady profilaktyki

Art. 6

1. Prewencja nadużyć seksualnych wobec niepełnoletnich stanowi integralną część zaangażowania Kościoła w pracę z dziećmi i z młodzieżą.
2. Prewencja ma na celu wyeliminowanie ryzyka nadużyć seksualnych w ścisłym tego słowa znaczeniu; ma pomóc uniknąć psychicznych i fizycznych

przekroczeń granic intymności oraz przyczynić się do promocji ochrony dzieci i młodzieży przed różnymi formami przemocy i wykorzystania również poza środowiskiem kościelnym.

*Powyższy tekst został przyjęty
podczas 366. Zebrania Plenarnego KEP,
które odbyło się w Warszawie w dniach 7-8 październik 2014 r.*

***

**DOKUMENT KEP -
PREWENCJA NADUŻYĆ SEKSUALNYCH WOBEC DZIECI I MŁODZIEŻY I OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH W PRACY DUSZPASTERSKIEJ I WYCHOWAWCZEJ
KOŚCIOŁA W POLSCE**

Zasady ogólne

1. Prewencja nadużyć seksualnych wobec nieletnich stanowi integralną część zaangażowania Kościoła w pracę z dziećmi i z młodzieżą. Wspólnota wiary zapewnia dzieciom i młodzieży bezpieczne i przejrzyste środowisko wzrostu, które współtworzą wszyscy odpowiedzialni za wspieranie rodziców w przekazywaniu wiary przez nauczanie i różne formy pracy duszpasterskiej. Prewencja ma na celu wyeliminowanie ryzyka popełnienia nadużyć seksualnych w ścisłym tego słowa znaczeniu przez kogokolwiek z uczestników duszpasterstwa dzieci i młodzieży. Ma również pomóc w uniknięciu psychicznych i fizycznych przekroczeń granic intymności. Cel ten ma być osiągnięty przez programy pomagające rodzicom, jak również osobom zaangażowanym w duszpasterstwo i wychowanie, w rozpoznaniu oznak wykorzystywania seksualnego i w odpowiedniej reakcji na nie.

Prewencja ma się przyczynić do promocji ochrony dzieci i młodzieży przed różnymi formami przemocy i wykorzystania również poza środowiskami kościelnymi.

2. Prewencja musi uwzględnić specyfikę zagrożeń, na jakie są narażeni chłopcy i dziewczęta.

3. Wszystkie dzieła prowadzone przez jednostki organizacyjne Kościoła, podejmujące pracę z dziećmi i młodzieżą, są zobowiązane do przyjęcia i stosowania przejrzystych, nieskomplikowanych i poddanych jakościowej kontroli procedur prewencji nadużyć seksualnych. Opracowanie i wprowadzenie w życie procedur prewencji ma się dokonać we współpracy wszystkich osób i grup zaangażowanych w pracę z dziećmi i młodzieżą, nie wyłączając samych dzieci i młodzieży.

4. Ze względu na specyfikę grupy, szczególnej uwagi i kompetencji wymaga prewencja w środowisku osób niepełnosprawnych, zwłaszcza umysłowo i psychicznie.

5. Prewencja wymaga:

5.1. przygotowania i wdrożenia we współpracy z rodzicami szczegółowych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży;

5.2. przygotowania i przestrzegania kodeksu zachowań obowiązującego wszystkie osoby skierowane do pracy z dziećmi i młodzieżą;

- 5.3. właściwej formacji kapłanów i przygotowujących się do kapłaństwa;
- 5.4. prowadzenia obowiązkowych i regularnych szkoleń w zakresie prewencji dla katechetów i innych osób pracujących z dziećmi i młodzieżą, również w charakterze wolontariuszy;
- 5.5. wprowadzenia pouczeń i wymagań w momencie kierowania do pracy czy do posługi z dziećmi i młodzieżą, również w charakterze wolontariuszy.

Zasady pracy z dziećmi i młodzieżą

6. Wszyscy wychowawcy, opiekunowie i animatorzy pracy z dziećmi i młodzieżą powinni otrzymać odpowiednie przeszkolenie dotyczące prewencji oraz mieć zapewnioną pomoc i superwizję ze strony odpowiedzialnych za prewencję, o których mowa w punkcie 25.

7. Wszystkie nadrzędne kościelne struktury duszpasterstwa dzieci i młodzieży, organizacje katolickie, zrzeszenia dzieł wychowawczych i oświatowych prowadzone przez jednostki organizacyjne Kościoła powinny przyjąć i wdrażać konkretne reguły, formy i struktury prewencji odpowiednie dla różnych zakresów i form pracy z dziećmi i młodzieżą oraz dla różnych poziomów odpowiedzialności organizacyjnej za tę pracę opracowane przez powołane w punkcie 22. i 25. struktury odpowiedzialne za prewencję.

8. Przy wdrażaniu (programów) reguł, form i struktur, zapewniających dzieciom i młodzieży bezpieczne środowisko wzrostu, kościelne jednostki organizacyjne współpracują z rodzicami, wychowawcami i w razie potrzeby z kompetentnymi organami państwowymi i samorządowymi.

9. Każda katolicka instytucja służąca dzieciom i młodzieży powinna wyznaczyć osobę godną zaufania i odpowiednio przeszkoloną jako odpowiedzialną za prewencję w danej instytucji.

10. Skuteczną pomocą w różnych dziedzinach pracy z dziećmi i młodzieżą są jasne zasady określające formy bliskości i dystansu w relacjach między dorosłymi a dziećmi i młodzieżą.

Dlatego każda instytucja i organizacja kościelna pracująca z dziećmi i młodzieżą powinna:

- 10.1. posiadać własny kodeks zachowań;
- 10.2. organizować szkolenia dla zatrudnianych osób oraz tych, które podejmują posługę w charakterze wolontariuszy.
- 11. Niestosowanie się do kodeksu zachowań powinno się wiązać z konsekwencjami służbowymi.

Zatrudnianie i przygotowanie wychowawców i opiekunów

12. Szczególną uwagę należy zwrócić na moment doboru personelu do pracy z dziećmi i młodzieżą. Temat prewencji powinien być poruszony obowiązkowo przy rozmowach kwalifikacyjnych personelu etatowego.

13. Każda zatrudniana osoba powinna przedstawić zaświadczenie o niekaralności oraz podpisać zobowiązanie przestrzegania kodeksu zachowań. Dotyczy to zarówno pracowników etatowych, duchownych i świeckich, w instytucjach katolickich, jak i wolontariuszy angażujących się w konkretne akcje jak np. kolonie letnie, obozy, rekolekcje itp.

14. Wydziały katechetyczne i katolickie uczelnie kształcące pedagogów powinny zadbać, aby prewencja nadużyć seksualnych stała się częścią profilu wykształcenia nauczycieli religii katolickiej, nauczycieli w przedszkolach i szkołach katolickich, wychowawców w internatach oraz zakładach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez kościelne jednostki organizacyjne.

15. Skuteczna prewencja nadużyć seksualnych wymaga, aby personel odpowiedzialny na wszystkich szczeblach odpowiedzialności był odpowiednio szkolony w zakresie:

15.1. własnej kompetencji emocjonalnej i społecznej;

15.2. komunikacji i rozwiązywania konfliktów;

15.3. dynamiki psychicznej ofiar;

15.4. strategii sprawców nadużyć seksualnych;

15.5. elementów strukturalnych w instytucjach, które mogą sprzyjać nadużyciom seksualnym;

15.6. czynów karalnych w tym zakresie oraz aktualnego ustawodawstwa cywilnego i kościelnego i procedur z nimi związanych.

16. Celem szkoleń ma być zapewnienie jakości pracy wychowawczej i formacyjnej oraz wykluczenie możliwości popełnienia czynów zabronionych przez prawo.

17. Realizacja szkoleń wymienionych w punkcie 15. powinna być monitorowana odpowiednio na poziomie krajowym i na poziomie koordynatorów poszczególnych kościelnych jednostek organizacyjnych.

Zaangażowanie wolontariuszy

18. Reguły, formy i struktury prewencji dotyczące różnych zakresów i form pracy z dziećmi i młodzieżą dotyczą również wolontariuszy, którzy powinni:

18.1. otrzymać je i zapoznać się z nimi;

18.2. podpisać zobowiązanie do przestrzegania kodeksu zachowań;

18.3. otrzymać podstawowe szkolenie związane z ochroną dziecka i rozpoznawaniem zagrożeń i sygnałów wskazujących na nadużycie seksualne;

18.4. poznać osobę odpowiedzialną za prewencję w danej instytucji czy duszpasterstwie.

Uwrażliwianie i edukacja dzieci i młodzieży

19. Dzieci i młodzież przy współudziale rodziców powinny być włączone w program prewencji i w odpowiedniej formie – np. przez projekty szkoleniowe czy pogadanki – uwrażliwione na przekraczanie granic ich intymności oraz uświadomione, że mają prawo chronić swoją intymność, odmawiając niewłaściwych form bliskości.

20. Dzieci i młodzież powinny zostać poinformowane o istnieniu kodeksu zachowań chroniącego ich godność oraz o możliwości bezpiecznego zgłoszenia ewentualnych naruszeń kodeksu do wyznaczonej i cieszącej się ich zaufaniem osoby.

21. Możliwość zgłoszenia dotyczy naruszeń tak ze strony dorosłych, jak i animatorów oraz ze strony rówieśników.

Struktury pomocowe

22. Konferencja Episkopatu wyznacza osobę koordynującą działalność prewencyjną na skalę ogólnopolską. Jest nią powołany podczas 363 Zebrania Plenarnego KEP, w czerwcu 2013 r., Koordynator ds. ochrony dzieci i młodzieży.

Do obowiązków Koordynatora należy:

22.1. wspieranie wymiany doświadczeń na poziomie krajowym;

22.2. wspieranie działań osób odpowiedzialnych za prewencję w kościelnych jednostkach organizacyjnych oraz w grupach dzieł wychowawczych i oświatowych o podobnym charakterze;

22.3. wypracowanie standardów jakości w zakresie prewencji i ich upowszechnianie;

22.4. opracowanie i rozwój ogólnopolskich programów szkoleniowych;

22.5. współpraca z odpowiednimi organami państwowymi odpowiedzialnymi za prewencję;

22.6. współpraca z biurem prasowym episkopatu i mediami w celu tworzenia przychylniej atmosfery dla ochrony dzieci i młodzieży przed wykorzystaniem seksualnym w skali całego społeczeństwa.

23. Koordynatora wspiera zespół, który służy swoim doświadczeniem i wiedzą w rozpoznawaniu zagrożeń, ustalaniu strategii ochrony dzieci i młodzieży i zwalczania zjawiska ich wykorzystywania seksualnego oraz w opiniowaniu inicjatyw legislacyjnych dotyczących tej materii. Członków zespołu zatwierdza Konferencja Episkopatu Polski. Zespół działa na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez KEP.

24. Temat prewencji ma swoje widoczne miejsce na stronach internetowych diecezji i innych jednostek organizacyjnych Kościoła oraz katolickich instytucji oświatowo-wychowawczych i organizacji młodzieżowych.

25. Jednostki organizacyjne Kościoła podejmujące pracę z dziećmi i młodzieżą powinny mianować osobę odpowiedzialną za prewencję. Do jej zadań należy wspieranie i koordynacja działań prewencyjnych, a w szczególności:

25.1. doradztwo przy planowaniu i przeprowadzaniu projektów związanych z prewencją;

25.2. przygotowywanie i upowszechnianie odpowiednich materiałów związanych z prewencją;

25.3. wspieranie wymiany doświadczeń;

25.4. informowanie opinii publicznej o podejmowanych działaniach prewencyjnych;

25.5. monitorowanie realizacji obowiązku szkoleń;

25.6. superwizja jakości szkoleń;

25.7. informowanie koordynatora krajowego o podejmowanych działaniach i napotykanym trudnościach.

(Powyższy tekst został przyjęty podczas 365. Zebrania Plenarnego KEP, które odbyło się w Warszawie w dniach 10-11 czerwca 2014 r.)

***

NIEKTÓRE ARTYKUŁY KODEKSU KARNEGO MAJĄCE ZASTOSOWANIE DO WYŻEJ WSPOMNIANYCH SPRAW

Art. 156. [Ciężki uszczerbek na zdrowiu]

§ 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
- 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 5, karze

25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

Art. 197. [Zgwałcenie]

§ 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Jeżeli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej

czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia:

- 1) wspólnie z inną osobą,
- 2) wobec małoletniego poniżej lat 15,
- 3) wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1–3 działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5.

Art. 198. [Wykorzystanie bezradności, upośledzenia]

Kto, wykorzystując bezradność innej osoby lub wynikający z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej brak zdolności tej osoby do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem, doprowadza ją do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Art. 199. [Nadużycie zależności]

§ 1. Kto, przez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia, doprowadza inną osobę do obcowania płciowego

lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 został popełniony na szkodę małoletniego, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto obcuje płciowo z małoletnim lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej albo doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, nadużywając zaufania lub udzielając w zamian korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy.

Art. 200. [Obcowanie płciowe z małoletnim]

§ 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza

ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 4. Karze określonej w § 3 podlega, kto w celu swojego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby prezentuje małoletniemu poniżej lat 15 wykonanie czynności seksualnej.

§ 5. Karze określonej w § 3 podlega, kto prowadzi reklamę lub promocję działalności polegającej na rozpowszechnianiu treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi małoletniemu poniżej lat 15.

Art. 200a.

§ 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 3 pkt 2 lub art. 200, jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmiierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 200b.

Kto publicznie propaguje lub pochwała zachowania o charakterze pedofilskim, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 202. [Pornografia]

§ 1. Kto publicznie prezentuje treści pornograficzne w taki sposób, że może to narzucić ich odbiór osobie, która tego sobie nie życzy, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwała lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Kto utrwała treści pornograficzne z udziałem małoletniego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4a. Kto przechowuje, posiada lub uzyskuje dostęp do treści pornograficznych z udziałem małoletniego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 4b. Kto produkuje, rozpowszechnia, prezentuje, przechowuje lub posiada treści pornograficzne przedstawiające wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4c. Karze określonej w § 4b podlega, kto w celu zaspokojenia seksualnego uczestniczy w prezentacji treści pornograficznych z udziałem małoletniego.

§ 5. Sąd może orzec przepadek narzędzi lub innych przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstw określonych w § 1–4b, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.

Art. 208. [Rozpijanie]

Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 217. [Naruszenie nietykalności]

§ 1. Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Jeżeli naruszenie nietykalności wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.

§ 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Nowelizacja art. 240 KK, która weszła w życie 13.07.2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 773).
Poniżej uwzględniono wyłącznie te punkty, które odnoszą się do problemów regulowanych w niniejszym dokumencie.

Art. 240. § 1. Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego:

→ art. 197 § 3 lub 4 (Kto dopuszcza się zgwałcenia wspólnie z inną osobą, małoletniego poniżej lat 15, wstępnego, zstępного, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry)

→ art. 198 (Kto, wykorzystując bezradność innej osoby lub wynikający z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej brak zdolności tej osoby do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem, doprowadza ją do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności)

→ art. 200 (Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania; Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi; kto w celu swojego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby prezentuje małoletniemu poniżej lat 15 wykonanie czynności seksualnej; kto prowadzi reklamę lub promocję działalności polegającej na rozpowszechnianiu treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi małoletniemu poniżej lat 15) nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa określonego w § 1, kto zaniechał zawiadomienia, mając dostateczną podstawę do przypuszczenia, że wymieniony w § 1 organ wie o przygotowywanym, usiłowanym lub dokonanym czynie zabronionym; nie popełnia przestępstwa również ten, kto zapobiegł popełnieniu przygotowywanego lub usiłowanego czynu zabronionego określonego w § 1.

§ 2a. Nie podlega karze pokrzywdzony czynem wymienionym w § 1, który zaniechał zawiadomienia o tym czynie.

§ 3. Nie podlega karze, kto zaniechał zawiadomienia z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.